

כגפן פוריה

עלון להפצת תורה ויהדות

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה

פְּרִשְׁת הַקֶּת

ט' תמוז תשפ"ה

הפטרה: ויפתח הגלעדי
ברכת הלכנה

יציאת השבת:

20:35

ירושלים: 20:31

הילולת רבי חיים בן עטר "אור החיים" ביום שיש

יציאת שבת ר"ת: 21:18

גיליון 921

כניסת השבת:

19:22

ירושלים: 19:13

קיום מצוות פְּשֻׁמָּה

הרב עמוס שושן - רב ישובי רכס פוריה

הפרשה פותחת בחוקת התורה, מצות פרה אדומה שאין בה טעם, לעומת המשפטים שהם המצוות שטעמן ידוע. בתלמוד מובא: "בעו מיניה מרב עולא: עד היכן כיבוד אב ואם? אמר להם: צאו וראו מה עשה עובד כוכבים אחד באשקלון ודמא בן נתינה שמו, פעם אחת בקשו חכמים פרקמטיא בששים ריבוא שכר, והיה מפתח מונח תחת מראשותיו של אביו, ולא ציערו. לשנה האחרת נתן הקב"ה שכרו, שנולדה לו פרה אדומה בעדרו. נכנסו חכמי ישראל אצלו, אמר להם: יודע אני בכם, שאם אני מבקש מכם כל ממון שבעולם אתם נותנין לי, אלא אין אני מבקש מכם אלא אותו ממון שהפסדתי בשביל כבוד אבא. ואמר רבי חנינא: ומה מי שאינו מצווה ועושה - כך, מצווה ועושה על אחת כמה וכמה". מכל מקום נמצאנו למדים קיום מצוות כיבוד אב ואם מגוי! ויש בזה קטרוג על עם ישראל, אם גוי מקיים כך את המצווה הרי שיהודי ודאי מחויב בזה.

ואולם המעיין ימצא שהמעשה הראשון הוא בכיבוד אב, שלא ציערו והעירו משנתו, ומצווה זו ללא ספק קיימה דמא בן נתינה מפני ההיגיון שבה והכרת הטוב כלפי אביו. ואולם כשהקב"ה נתן לו את שכרו, זיכה לו שנולדה לו פרה אדומה בעדרו. הרי שבעבור מצוות כיבוד אב ואם שהיא מהמשפטים ושיש בה הגיון גמל לו הבורא במצווה בלי טעם הנקראת חוקה.

בעוד דמא בן נתינה זוכר את המעשה אשר עשה בכיבוד אביו ודורש את תמורתו וכלשונו: "אין אני מבקש מכם אלא אותו ממון שהפסדתי בשביל כבוד אבא", הרי שחכמי ישראל מוכנים לשלם כל ממון שבעולם בעבור מצווה שהיא חוקה בלי טעם! זו גדולתם של עם ישראל מול טוב שבגויים. עוד למדנו משני המעשים הללו הבאים כאחד: שגם במצוות שיש בהן טעם יש לקיימם כגזירת הכתוב, כאילו היו חוקה, וכן מצוות שהן בבחינת חוקה תן בהם טעם ושמח בקיומן כאילו היו מהמשפטים.

בהוצאת מכון "שערי תורה": פוריה-נוה עובד ד.ג. גליל תחתון 15210

שערי תורה וחסד ע"ר * כולל אברכים * שיעורי תורה * פרסומים תורניים * גמ"ח עזרה לנזקקים *

הדפסה: דפוס כנרת. עריכה: צ. שוורץ. היה שותף. להעברת תרומות: בנק המזרחי סניף טבריא מספר חשבון: 123459

רבי חיים בן עטר – אור החיים הקדוש

ביום שישי הבא טו' בתמוז, יחול יום פטירתו של "אור החיים" רבי חיים בן עטר, מחבר הספר הנודע "אור חיים" על התורה, המכונה בבית ישראל "קדוש".

נולד בשנת ה'תנ"ו בעיר סאלי (במרוקו) למשפחת עטר, שפירושו בערבית "בושם" על-שם עיסוקם במשך דורות במסחר בבשמים ונקרא 'חיים' על שם סבו.

מילדותו שקד על לימוד התורה עם סבו, למד את מקצוע הצורפות והתמחה בשזירת חוטי זהב וכסף בבגדים. כאשר נודע לו כי נגזר עליו שנת גלות היות ולא מחה באחד מעשירי העיר שביזה תלמיד חכם שהגיע לקבל את מנת הבשר, נדד מעיר לעיר והשתדל שלא ללון שני לילות במקום אחד.

כאשר סיים את נדודיו שב לעיר סאלי והמשיך בלימוד התורה ובעזרה לנזקקים. נשבע שלא יעסוק במלאכה לאחר שירווח את הסכום הדרוש למחייתו למשך החודש ויקדיש את כל זמנו ללימוד התורה על כן סרב לשזור את בגדי בת המושל לכבוד חתונתה. לאחר שהמושל ציווה להכניסו לכלוב עם אריות מורעבים ניצל והחליט לעלות לארץ ישראל.

בדרכו הגיע לפאס ומונה ע"י רבי שמואל אלבו כראש ישיבה. בעקבות הרעב הכבד בשנת ה'תצ"ח עבר לטיטואן, כאשר עבר את הגבול לאלג'יריה נתפס ונידון לשריפה בכבשן האש אולם בעזרת אחד מתלמידיו הצליח להימלט מהכלא. מאחר ולא זכה לילדים שמע לעצת זוגתו ונשא לאישה שנייה את בתו של ר' מאיר כפאס בנוסף לאשתו הראשונה ונולדו לו רק בנות.

ערך סיגופים ומיעט באכילה אולם לכבוד שבת אכל כמויות מזון גדולות, נהג להתענות מ"א עד י"ג אדר לילה ויום ברציפות, התבודד במשך ימים שלמים ועסק בכתיבת ספרו "אור החיים", גילו לו בחלומותיו פירושים לתורה וזכה לרוח הקודש.

לאחר פטירת חותנו בשנת ה'תפ"ה נאלץ לשוב לסאלי, פתח את הישיבה שניהל סבו ותמך מכספו בתלמידים אולם נמנע מלפסוק הלכות. ביתו היה פתוח לרווחה לכל נזקק ובכל יום חמישי נהג לשחוט עגל

בערב חג השבועות שנת ה'תצ"ט הגיע לנמל ליורנו (איטליה), בני הקהילה העניקו לו דירה מפוארת ומשכורת חודשית מכובדת וסייעו בהדפסת ספריו 'אור החיים' ו'פרי תואר'.



חיבר את הספרים:

אור החיים: פירוש על התורה.

חפץ ה': על מסכתות ברכות, הוריות, חולין ושבת.

פרי תואר: חידושים על יורה דעה.

פירות גנוסר: על ספר "פרי חדש".

ראשון לציון: על 7 מסכתות, על נ"ך, על יורה דעה.

ימים אחדים טרם פטירתו אמר לאשתו כי איש עשיר מטורקיה יבקש לרכוש ממנה את התפילין שלו, אולם עליה להזהיר את הקונה להקפיד מאוד על קדושה ושלא לשוחח כאשר יניחן.

בצאת שבת בערב ליל ט"ו תמוז ה'תק"ג השיב את נשמתו ליוצרה לפנות ערב, באותה עת במז'בוז', בעת שיצאה השבת בירושלים עדיין היה יום במז'בוז'. הבעש"ט הקדוש נטל את ידיו לסעודה שלישית ולפתע הכריז 'כבה הנר המערבי' היות ונגלו לו סודות כוונת מצות 'נטילת ידיים' שאינן נודעות אלא לאחד בדור ועד עתה היו אצל רבי חיים בן עטר.

יהי רצון שיהיה הרב מליץ יושר עלינו ועל כל ישראל, אמן.

נסע לערים שונות באיטליה על מנת לגייס תורמים להקמת בית מדרש בירושלים, בחודש חשון ה'תק"א הגיע למודנה, בסוף החורף שהה בפררה, המשיך למנטובה ובראש חודש אב שנת ה'תק"א הפליג מנמל ליוורנו עם עשרה מתלמידיו ומשפחותיהם. במהלך ההפלגה שהה ימים אחדים בסיציליה ובהגיעם לאלכסנדריה (במצרים) ביקשו מרב החובל להפליג לנמל יפו אולם רב החובל טעה ובסוף חודש אלול הגיע לנמל עכו.

בירושלים השתוללה מגיפה על-כן התיישב בעכו, ייסד ישיבה ומידי חודש הגיע לקברי צדיקים באזור. לא נענה לבקשותיו של רבי חיים אבולעפיה לקבוע את מושבו בטבריה ובט"ו אלול שנת ה'תק"ב הגיע לירושלים – באותה עת אמר הבעש"ט הקדוש: היום נכנס משיח בן יוסף לירושלים.

התגורר בחצר הבית בו נולד האר"י הקדוש וייסד בו את בית המדרש "כנסת ישראל", עסק בלימוד תורת הנגלה והנסתר כשהוא עמוק בטלית ומעוטר בתפילין, נהג לטבול במקוה כל יום, דיבר רק בלשון הקודש וחדל לדבר בשפת לעז.

מעת לעת הגיע לקברות צדיקים באזור וערך תפילות לגאולת עם ישראל, בכל ערב שבת למד הלכות עדות, בכל מוצאי שבת למד כל הלילה וערך תפילות אותן חיבר בעצמו, כתב פיוטים, על אף הטרדות והצרות שעברו עליו התרחק מהעצבות והזהיר כי מי שאינו לומד לשם שמים שלא יעז לעיין בספרו – חפץ ה'.

מהלכות התפילה

- א. מצות עשה מן התורה להתפלל בכל יום, שנאמר: ועבדתם את ה' אלוהיכם. מפי השמועה למדו שעבודה זו היא תפלה, שנאמר ולעבדו בכל לבבכם. אמרו חכמים איזו היא עבודה שבלב זו תפלה. ועזרא ובית דינו תקנו שמונה עשרה ברכות, ג' ראשונות שבח להשי"ת ושלש אחרונות הודיה, ואמצעיות יש בהן שאלת כל הדברים, שהן כמו אבות לכל חפצי איש ואיש ולצורכי הצבור כולן, כדי שיהיו ערוכות בפי הכל. ומן התורה אין חיוב להתפלל אלא פעם אחת ביום, אבל מדרבנן חייבים להתפלל בכל יום ג' תפלות, כפי הנוסח שתיקנו חכמים.
- ב. אמרו במדרש תנחומא (פרשת וירא): אמר להם הקב"ה לישראל: הוזהרין בתפלה, שאין לך מדה אחרת יפה הימנה, ואפילו אין אדם כדאי לענות לתפלתו ולעשות חסד עמו, כיון שמתפלל ומרבה בתחנונים אני עושה חסד עמו. ואמרו עוד במדרש רבה (פרשת ואתחנן), "אין הקדוש ברוך הוא פוסל תפלת כל בריה".
- ג. גדולה תפלה יותר מכל הקרבנות, ויש להשתדל מאד לכוון בתפלתו, ולהתפלל אותם בזמנם, שעבודת התפלה מכפרת כל מיני חטאים ועוונות, ואפילו לפשעים שאין להם כפרה בקרבן. והתפלה היא אחת מהדברים שהעולם עומד עליו. וגדולה תפלה יותר ממעשים טובים. וכל זמן שישאל מתכנסין בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ואומרים אמן יהא שמיה רבא מברך בכל כוחם, הקב"ה קורע גזירות רעות על עם ישראל. ולא זכו ישראל לצאת מגלות מצרים אלא בזכות התפלה והצווחה. וגדול כוחה של התפלה שיכולה לשנות ולבטל גזרות רעות, אך צריך שיחזור בתשובה כדי שתפלתו תתקבל. וכל המתפלל בכוננה ובריאה זוכה על ידי לחיי העולם הבא.
- ד. הרוצה שתפלתו תתקבל יקפיד להתפלל בבית הכנסת, וישתדל לעסוק בתורה, שכל הפותח פיו בתורה ובתפלה נעשים לו כל חפציו, וכן כל המאריך בתפלתו אין תפלתו חוזרת ריקם, ומאריךין ימיו ושנותיו, אפילו אין הוא הגון. וכל המרבה בתפלה, נענה. ואם התפלל ולא נענה, יחזור ויתפלל. וכל שדעתו שפלה ומשים עצמו כבהמה, אין תפלתו נמאסת. וכשיש לו צער גדול צריך להודיע צערו לרבים, ורבים יבקשו עליו רחמים. ואם לא נענה ילך אצל חכם שמוחזיק ישיבה שיתפלל עליו.
- ה. כל המבקש רחמים על חבירו והוא צריך לאותו דבר, הוא נענה תחלה. והאורב את שכניו, והמקרב את קרוביו, והנושא בת אחותו, והמלוה סלע לעני בשעת דחקו, תפלתו מתקבלת. ולא יתלה אדם בזכות מעשיו הטובים, אלא יסמוך על חסדי השי"ת. ולשלושה סיבות תתקבל התפלה: האחת, להיות מעביר על מדותיו ועלוב, ושנית, להיותו משכר תאותו לכבוד יוצרו, ושלישית להרבות בתפלה. ויתן צדקה כדי שתפלתו תהיה נשמעת. ויזהר בלשונו מלדבר לשון הרע, ודברי שקר, ודברי נבלה, שאז תפלתו תתקבל.
- ו. יש להרבות בתפלה גם על חינוך הבנים, שיזכו ליראת שמים ולתורה, ואף שהכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, ראוי ונכון להתפלל גם על יראת שמים, שלא נבוא לידי נסיון, ונזכה לסייעתא דשמיא. וראוי להתפלל מתוך סידור שנדפס על ידי יראי ה'.

לעילוי נשמות אמו"ר רבי יצחק שושן זצ"ל - נלב"ע יב' תמוז תשע"ז

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483



עלון זה מוקדש:

לרופאת: אברהם ולאח ציטרון, שרה בת שמוחה. ציפורה ורחשע לוי. ביבה אלמליך. ישי הלוי. עורבן עישת. תקוה בת עזיה. אלנה בת גיאן. אסנת בת דובא. מול בת ענלה. אברהם בן רחל. רחמים בן סולמנה. הראל בן אביעל. אילנה בת סליחה. ישי ורחל לוי. חנה בת זוהרה. מיטל מוריה אדרי. יוסף בן מיכל. שמעון אוליא. יצחק דרעי הלוי. להחזרת נעדריו צה"ל ושבייו ובהם: אורון שאול, דוד גולדין, גיא חבר, רון אדר, יהודה בן, צבי פלדמן.

לעילוי נשמות: הגר"ע יוסף זצוק"ל. הגר"מ אליהו זצוק"ל. רבי מוסעוד מלול זצוק"ל. רבי יצחק שושן זצוק"ל. רבי יעקב שושן. יונה יונה. סופר מנחם. יעקב בנציון. מקסים חיים דרעי. הרב אברהם צוקרמן. נדיר נחום. ישראל אברהם נתן. שלמה בן מרים. יצחק ועמרם אטיאס. אורן מועלים. אליהו טויטו. דוד גרוסברג. עמוס דמרי. ריי שלמה. סימנטוב משה יהודה. יצחק ז'ק בן סוליקה. נעים משה. אהרן מורד. יצחק ושמחה אילון. נסים וסוליקה שושן. נדירה שמעון. יפה וגורי. ליט שבת. חנה יצחק. אסתר חדר. אסתר בת תורא. אליהו בת פריחה. מרים קדושים. תרצה זגרון. אסתר וענבר נחום. דן ונעה זורע. דניאל אלמליך. יצחק ולאח אסטרנו. אלדור אדרי. עזיה עמוס. רות יעקב. חיה רחל לוי. יונה שרעבי. מרים יהודה. שמואל למברגר. נעימה בת מג'ודה. עליזה מועלים. עליזה כהן. שרה אוליא. אברהם אדרי. יוסף אלקובי. מיכאל ועקני. חסיבה ששפוטש. עישה דהן. ברכה סופר. כמיסה דירי. כמיסה כהן. אליס טובול. מרים בת רחל. אילה שחר ז"ל.

ולע"נ הנספים בשואה ובהם: אלכסנדר שנדור, שושנה רוזה, רפאל פריצי, רציצליה צילה לבית מושפת ציטרון הי"ד.

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה